

สกุลเงินดิจิทัลกับความผิดฐานลักทรัพย์

ศิริชนก วิริยเกื้อกุล

นิติกรชำนาญการ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ

สังคมในปัจจุบันมีวิวัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก้าวล้ำอย่างรอบด้าน ส่งผลให้การดำเนินชีวิตในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลง และรูปแบบการก่ออาชญากรรมก็เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน ประชาชนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำ และการติดต่อสื่อสารรวมถึงการทำธุรกรรมต่าง ๆ เป็นระบบออนไลน์ได้ทั่วโลก กฎหมายในปัจจุบันจึงต้องสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อย่างรอบด้านและครอบคลุม ประเทศไทยเกิดปัญหาทางสังคมที่มีสาเหตุมาจากวิวัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งกฎหมายไม่สามารถครอบคลุมถึงอยู่หลายกรณี เช่น การใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยี (gadget) ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล หรือการเริ่มใช้สกุลเงินดิจิทัลในการซื้อขาย แลกเปลี่ยนทางอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นกรณีศึกษาในการศึกษาครั้งนี้

เงินสกุลดิจิทัลหรือในทางสากลเรียกว่า Cryptocurrency เป็นเงินตราอิเล็กทรอนิกส์สกุลเงินสมมติที่ถูกสร้างขึ้นในรูปแบบดิจิทัล เพื่อเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ โดยไม่ขึ้นกับสกุลเงินใด ๆ ไม่มีรูปร่างและไม่สามารถจับต้องได้เหมือนธนบัตรหรือเหรียญทั่วไป เป็นสกุลเงินที่ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเข้ารหัสเพื่อความปลอดภัยและมาตรการป้องกันการปลอมแปลงโดยใช้รหัสผ่านรายบุคคลในการป้องกันการเข้าถึง ไม่ได้ถูกผลิตและควบคุมโดยรัฐบาลใด ๆ เงินสกุลดิจิทัล มีหลายสกุล เช่นเดียวกับเงินสดสกุลต่าง ๆ เงินสกุลดิจิทัลแรกคือ เงินสกุลบิทคอยน์ (Bitcoin) ถูกสร้างขึ้นใน พ.ศ. 2552 (รังสฤษฏ์ ยิ่งหาญ, 2560) บิทคอยน์เริ่มเป็นที่รู้จักในเมืองไทย เนื่องจากมีกลุ่มแฮกเกอร์ได้ปล่อยไวรัสคอมพิวเตอร์เรียกค่าไถ่ ชื่อว่า "WannaCry" ซึ่งได้เรียกเก็บเงินกับผู้ที่ใช้คอมพิวเตอร์ที่ติดไวรัสเป็นสกุลเงินบิทคอยน์ ทำให้สกุลเงินนี้เป็นที่รับรู้กันอย่างกว้าง จนกระทั่งเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 มูลค่าบิทคอยน์พุ่งขึ้นสูงสุดเป็นประวัติการณ์อย่างไม่เคยเป็นมาก่อน โดยเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2560 บิทคอยน์ได้สร้างสถิติสูงสุดคือ มีมูลค่าถึง 18,000 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 1 บิทคอยน์ หรือประมาณ 580,000 บาท (บิทคอยน์ (Bitcoin) คืออะไร เงินยุคดิจิทัลในโลกออนไลน์ โอกาสหรือความเสี่ยง, 2560)

ในต่างประเทศการใช้เงินสกุลดิจิทัล (Cryptocurrency) โดยเฉพาะบิทคอยน์ได้รับความนิยมสูงขึ้น รัฐบาลในบางประเทศได้ให้ความสำคัญและเริ่มนำบิทคอยน์มาใช้ เช่น รัฐบาลประเทศสเปนประกาศยืนยันการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับบิทคอยน์อย่างเป็นทางการในประเทศโดยให้คำนิยามบิทคอยน์เอาไว้ว่าเป็นบริการทางการเงิน (การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มในสเปนสำหรับบิทคอยน์, 2558) ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นแม้จะเป็นประเทศที่ร้านค้าต่าง ๆ ยอมรับการซื้อขายสินค้าด้วยบิทคอยน์และได้รับความนิยมอย่างสูง ในภาคประชาชนแต่รัฐบาลญี่ปุ่นไม่ได้ยอมรับให้สกุลเงินบิทคอยน์เป็นสกุลเงินที่นำเชื่อถือ (ขุนคลังญี่ปุ่นไม่ยอมรับ 'บิทคอยน์', 2560)

สำหรับประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ความรู้กับประชาชนว่า บิทคอยน์คือหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อในการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าและบริการโดยเฉพาะการซื้อขายผ่านอินเทอร์เน็ต รวมทั้งมีการโอนให้กันได้ โดยได้ให้ข้อมูลต่าง ๆ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2557) ดังนี้

1. Bitcoin และหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ลักษณะใกล้เคียงกัน คืออะไร

Bitcoin และหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ลักษณะใกล้เคียงกัน เกิดจากกลไกทางคอมพิวเตอร์ที่ถูกกำหนดไว้โดยคนกลุ่มหนึ่งที่มุ่งหวังจะใช้หน่วยข้อมูลดังกล่าวเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนโดยหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดจากกลไกดังกล่าวจะถูกจัดเก็บเอาไว้ที่เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือสมาร์ทโฟนของผู้ใช้ และสามารถโอนให้กันได้ และต่อมาเริ่มมีการนำมาใช้แลกเปลี่ยนกับสินค้าในลักษณะที่อาจทำให้เข้าใจว่าใช้หน่วยข้อมูลดังกล่าวซื้อขายสินค้าได้ รวมถึงมีการนำมาแลกเปลี่ยนกับเงินตราสกุลต่าง ๆ โดยมีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนกันเองในกลุ่มคนที่มีระบบทางคอมพิวเตอร์รองรับการจัดเก็บและโอนหน่วยข้อมูลดังกล่าว

Bitcoin และหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวไม่ถือเป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายและไม่มีมูลค่าในตัวเอง มูลค่าของหน่วยข้อมูลดังกล่าวแปรผันไปตามความต้องการของกลุ่มคนที่ซื้อขายหน่วยข้อมูลมูลค่าจึงเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว และกลายเป็นสิ่งที่ไม่มีความได้เมื่อไม่มีผู้ใดต้องการแล้ว

2. ความเสี่ยงในการถือครอง Bitcoin และหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ลักษณะใกล้เคียง

จากลักษณะของหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มูลค่าสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เริ่มมีการถือเพื่อเก็งกำไร และมีธุรกิจที่เปิดให้บริการเป็นตลาดกลางให้ประชาชนสามารถเสนอราคาเพื่อซื้อขายหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์โดยแลกเปลี่ยนกับเงินจริง รวมถึงเริ่มมีร้านค้ารับชำระค่าสินค้าและบริการด้วยหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว ซึ่งส่งผลให้เห็นว่ามีการใช้หน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวมากขึ้น อย่างไรก็ตามในช่วงที่ผ่านมามีข่าวต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความเสียหายที่เกิดจากการถือครองหรือใช้หน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การปิดตัวลงของบริษัทที่เป็นตลาดกลางแลกเปลี่ยน Bitcoin ขนาดใหญ่ในประเทศญี่ปุ่นเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2557 เนื่องจากถูกลักลอบโจรกรรมหน่วยข้อมูล ทำให้บริษัทต้องยื่นล้มละลายในที่สุด และมูลค่าหรือราคาของ Bitcoin ได้ลดลงอย่างมากภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว ส่งผลให้ประชาชนที่ทำธุรกรรมแลกเปลี่ยนกับบริษัทดังกล่าวและผู้ถือครอง Bitcoin ต้องสูญเสียเงินเป็นจำนวนมาก และธนาคารกลางในหลายประเทศได้แจ้งเตือนประชาชนเกี่ยวกับความเสี่ยงในการใช้หน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้แล้ว

3. ข้อเสนอแนะประชาชน

ธนาคารแห่งประเทศไทยขอแนะนำให้ประชาชนทั่วไประมัดระวัง ศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับการถือครองหรือใช้หน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว เนื่องจาก

3.1 หน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์นี้ไม่ถือเป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายไทยการใช้หน่วยข้อมูลดังกล่าวในการชำระค่าสินค้าหรือบริการจึงอาจถูกปฏิเสธจากร้านค้าได้

3.2 มีความเสี่ยงจากการที่มูลค่าหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ผันแปรอย่างรวดเร็วเนื่องจากมูลค่าของหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เกิดจากความต้องการแลกเปลี่ยนในกลุ่มของผู้ใช้ด้วยกันมูลค่าจึงมีความผันผวนสูงและไม่สัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจจริง ผู้ถือครองหน่วยข้อมูลจึงมีความเสี่ยงที่จะสูญเสียเงินจากการที่มูลค่าของ

หน่วยข้อมูลลดต่ำลงอย่างรวดเร็ว และหากร้านค้าได้รับหน่วยข้อมูลดังกล่าวเพื่อแลกเปลี่ยนกับสินค้าและบริการของตน ก็อาจมีความเสี่ยงที่หน่วยข้อมูลที่ได้รับมาและถือไว้นั้นอาจมีมูลค่าหรือราคาตลาดต่ำลงได้ตลอดเวลาอย่างรวดเร็วจากมูลค่าหรือราคาเดิม ณ ขณะที่ตนได้รับมา

3.3 มีความเสี่ยงจากการถูกขโมยข้อมูล เนื่องจากหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวจะต้องจัดเก็บไว้ในอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เท่านั้น จึงมีความเสี่ยงที่ผู้ถือครองอาจสูญเสียหน่วยข้อมูลดังกล่าวได้จากการถูกลักลอบโจรกรรมข้อมูล

3.4 มีความเสี่ยงที่ผู้ใช้ไม่ได้รับการคุ้มครอง เนื่องจากหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวไม่ได้เป็นสื่อการชำระเงินตามกฎหมาย ดังนั้น หากมีการใช้เป็นช่องทางในการหลอกลวงหรือฉ้อโกงหรือกรณีที่เกิดปัญหาในการใช้งาน เช่น การโอนไปยังผู้รับผิดคนหรือผิดจำนวน หรือโอนไปยังร้านค้าแล้วแต่ไม่ได้รับการติดตามข้อมูลการโอนเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานอาจทำได้ยากหากต้องฟ้องร้องดำเนินคดี ซึ่งต่างจากการโอนเงินผ่านธนาคารพาณิชย์หรือผู้ให้บริการชำระเงินภายใต้การกำกับดูแลของทางที่มีระบบติดตามได้

การโจรกรรมเงินสกุลบิทคอยน์ : การตีความทางกฎหมาย

เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2561 เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับแจ้งความจากสองสามีภรรยาชาวรัสเซียว่า ถูกกลุ่มคนร้ายปล้นทรัพย์สินภายในห้องพัก ทั้งคู่ให้การว่า ขณะที่พักอยู่ในห้องได้มีกลุ่มคนร้ายเป็นชายไม่ทราบสัญชาติ บุกรุกเข้ามาและกักตัวทั้งคู่เป็นเวลา 6 ชั่วโมง พร้อมข่มขู่เอาทรัพย์สิน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ บัตรเครดิต พาสปอร์ต 2 เล่ม รวมถึงบังคับให้โอนเงินสกุลบิทคอยน์ (เงินสกุลดิจิทัล) จำนวน 100,000 เหรียญสหรัฐ หรือกว่า 3,500,000 บาท ซึ่งก่อนหลบหนีได้มีการข่มขู่ด้วยว่าหากผู้เสียหายแจ้งความจะกลับมาฆาตกรรมเสพติดให้ตาย (คู่รักรัสเซียถูกปล้นที่ภูเก็ต บังคับโอนเงินบิทคอยน์ 3.5 ล้านไม่ทำเจอนิตยาฆ่า, 2561)

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 บัญญัติว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์สินของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์” ปัญหาว่าคำว่า “ทรัพย์” ตามประมวลกฎหมายอาญามีขอบเขตเพียงใด ในอดีตประเทศไทยใช้ “กฎหมายลักษณะอาญา รศ. 127” ซึ่งตามกฎหมายฉบับดังกล่าวได้นิยามคำว่า “ทรัพย์” ไว้โดยเฉพาะว่าในมาตรา 6 (10) ว่า “ทรัพย์นั้นท่านหมายความว่าบรรดาส่งของอันบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์ หรือถืออำนาจ เป็นเจ้าของได้ เป็นต้นว่าเงินตรา และบรรดาส่งของอันพึงเคลื่อนจากที่ได้ก็ดี ท่านก็นับว่าเป็นทรัพย์อันกล่าวมาในข้อนี้” ต่อมาเมื่อประมวลกฎหมายอาญาใช้บังคับก็ไม่ปรากฏว่าได้นิยามคำว่าทรัพย์ไว้เช่นเดียวกับกฎหมายเก่า เพราะคณะกรรมการร่างประมวลกฎหมายเห็นสมควรให้เหมือนประมวลกฎหมายของต่างประเทศ ซึ่งในที่ประชุมคณะกรรมการร่างประมวลกฎหมายได้ถกเถียงกันถึงคำนิยามในมาตรา 6 (10) แห่งกฎหมายลักษณะอาญา รศ. 127 ในประเด็นเรื่องกระแสไฟฟ้า โดยปรากฏข้อมูลการประชุมตามรายงานการประชุมของคณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 89/11/2483 วันศุกร์ที่ 10 พฤษภาคม 2483 โดยวินิจฉัยว่าทรัพย์นั้นมีความหมายถึงแรงไฟฟ้าด้วยหรือไม่ หากพิจารณาคำว่า “อาจถือเอาได้” อนุกรรมการบางท่านมีความเห็นว่า “ถ้าไฟฟ้านั้นถูกจับเอามาใช้ได้แล้วเป็นทรัพย์ ในกฎหมายอาญานั้นต้องระสีกว่าจะใช้กฎหมายอาญาแก่ทรัพย์บางอย่างโดยสภาพของทรัพย์นั้นไม่ได้ ก็ไม่ผิดกฎหมายอยู่ในตัว และควรให้เหมือนกับกฎหมายอาญาของต่างประเทศที่ไม่มี

บทนิยามไว้ในประมวลกฎหมายอาญา” ในที่ประชุมดังกล่าว พระยาอรรถการีย์ ได้เสนอความเห็นแย้งว่า “ถ้าเราไม่มีบทวิเคราะห์คำว่าทรัพย์สินในกฎหมายลักษณะอาญาก็ต้องเข้าใจว่าทรัพย์สินตามที่เข้าใจกันธรรมดา ซึ่งน่าจะไม่เกินถึงแรงไฟฟ้าด้วยเราจึงต้องมีอนุมาณานี้ไว้” นาวาเอกหลวงธำรง นาวาสวัสดิ์ ประธานในที่ประชุมให้ความเห็นว่า “ควรจะไปเขียนไว้ในที่ ๆ เกี่ยวกับหลักทรัพย์ได้ถ้าตัดบทนิยามในมาตรา 6 (10) ออกแล้ว ในความผิดเรื่องหลักทรัพย์ให้บัญญัติให้เกินความถึงแรงไฟฟ้าด้วย” ในผลสุดท้ายที่ประชุมได้มีมติให้ตัดคำนิยามตามมาตรา 6 (10) ออกจากประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้ ต่อมาที่ประชุมคณะกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 91/14/2483 วันที่ 17 พฤษภาคม 2483 และครั้งที่ 366/367/2485 วันที่ 24 กันยายน 2485 ได้พิจารณาความหมายของคำว่าทรัพย์สินในความผิดฐานลักทรัพย์ว่า ให้ถือความหมายของคำว่าทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งหมายถึงสังหาริมทรัพย์อันได้แก่ ทรัพย์สินทั้งหลายอันอาจเคลื่อนจากที่แห่งหนึ่งไปแห่งอื่นได้ ไม่ว่าจะเคลื่อนด้วยแรงเดินแห่งตัวทรัพย์สินนั้นเอง หรือเคลื่อนด้วยกำลังภายนอก อนึ่ง คำว่าสังหาริมทรัพย์ ท่านหมายรวมถึงกำลังแห่งธรรมชาติอันอาจถือเอาได้ และทั้งสิทธิทั้งหลายอันอาจเกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์ด้วย แต่ที่ประชุมไม่ได้ใส่คำว่าสังหาริมทรัพย์ลงไว้เพราะเหตุว่า จะทำให้มีปัญหาในการตีความกฎหมายในกรณีลักขุดดิน เพราะถ้าใส่ลงไปจะทำให้ลักขุดดินไม่ผิดลักทรัพย์ เพราะที่ดินไม่ได้เป็นสังหาริมทรัพย์มาแต่ต้น ดังนั้น การจะทราบความหมายของคำว่าทรัพย์สิน จึงต้องไปค้นหาความหมายของคำว่าทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามหลักที่ว่า กฎหมายย่อมเกี่ยวข้องกับซึ่งกันและกันอยู่ เว้นแต่ตามบทบัญญัตินั้น ๆ จะแสดงว่าไม่ประสงค์จะให้ความหมายดังปรากฏตามกฎหมายอื่น ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีความหมาย คือ มาตรา 98 บัญญัติว่า “อันว่าทรัพย์สินนั้น โดยนิตินัยได้แก่วัตถุมีรูปร่าง” (ปัจจุบันคือ มาตรา 137) และมาตรา 99 บัญญัติว่า “ทรัพย์สินสินนั้น ท่านหมายรวมทั้งทรัพย์สิน ทั้งวัตถุไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคา และถือเอาได้” (ปัจจุบันคือ มาตรา 138) (สุนทรียะ, 2543)

ต่อมา ใน พ.ศ. 2547 ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อมูลในคอมพิวเตอร์นั้น เป็นทรัพย์สินหรือไม่ คือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4161/2547 วินิจฉัยว่า “ข้อมูล ตามพจนานุกรมให้หมายความว่าเป็นข้อเท็จจริง หรือสิ่งที่ถือหรือยอมรับว่าเป็นข้อเท็จจริง สำหรับใช้เป็นหลักฐานหาความจริงหรือการคำนวณ” ส่วนข้อเท็จจริงหมายความว่า “ข้อความแห่งเหตุการณ์ที่เป็นมาหรือที่เป็นอยู่ตามจริง ข้อความหรือเหตุการณ์ที่จะต้องวินิจฉัยว่าเท็จหรือจริง” ดังนั้น ข้อมูลจึงไม่นับเป็นวัตถุมีรูปร่าง สำหรับตัวอักษรภาพ แผนผัง และตราสารเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่ถ่ายทอดความหมายของข้อมูลออกจากแผ่นบันทึกข้อมูลโดยอาศัยเครื่องคอมพิวเตอร์ มิใช่รูปร่างของข้อมูล เมื่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 บัญญัติว่า “ทรัพย์สิน หมายความว่า วัตถุมีรูปร่าง” ข้อมูลในแผ่นบันทึกข้อมูลจึงไม่ถือเป็นทรัพย์สิน การที่จำเลยนำแผ่นบันทึกข้อมูลเปล่าลอกข้อมูลจากแผ่นบันทึกข้อมูลของโจทก์ร่วม จึงไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์” ซึ่งคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว ได้มีผู้วิเคราะห์โดยหมายเหตุท้ายฎีกา ความว่า “ท่านอาจารย์จิติ ดิงศรัทีย อธิบายว่า ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ใช้คำว่า เอาทรัพย์สินของผู้อื่น ฯลฯ ไป ฯลฯ ตราบใดที่ยังไม่มีบทกฎหมายเฉพาะสำหรับเรื่องกระแสไฟฟ้า ศาลก็ต้องตีความคำว่า ทรัพย์สิน ว่าหมายรวมถึงกระแสไฟฟ้าด้วยหรือไม่ ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ในคำพิพากษาที่ 877/2501 ตัดสินว่า การลักกระแสไฟฟ้าย่อมเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 หรือ 335 แล้วแต่กรณีและศาลฎีกาในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6384/2547 ตัดสินว่า ยินตาม

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ภาค 7 ในข้อหาที่ว่า จำเลยลักคั่นสัญญาโทรศัพท์จากสายสัญญาและตู้โทรศัพท์สาธารณะของผู้เสียหายไปโดยทุจริต และสำหรับฎีกาที่บันทึกหมายเหตุอยู่นี้ โจทก์ฟ้องว่า จำเลยลักข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าของโจทก์ร่วมจำพวกที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการแปลเอกสารและแบบร่างสัญญาภาษาอังกฤษ โดยที่ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงเป็นยุติว่า จำเลยนำเอาแผ่นบันทึกข้อมูลเปล่าของจำเลยเองมาคัดลอกข้อมูลดังกล่าวไปจากเครื่องคอมพิวเตอร์ของโจทก์ร่วม ซึ่งหากพิจารณาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ได้นิยามคำว่า ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หมายความว่า ข้อความที่ได้สร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือประมวลผลด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรเลข โทรพิมพ์ หรือโทรสาร ซึ่งหากข้อมูลที่อยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์เหล่านั้นถูกถ่ายทอดออกมาในรูปเอกสาร แล้วจำเลยเอาเอกสารเหล่านั้นไปเสีย ก็อาจเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ที่เป็นเอกสารหรือการเอาไปเสียซึ่งเอกสาร” (สอนชัย สิริวิทยกุล, 2548)

ดังนั้น หากพิจารณาจากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งมองว่าบิทคอยน์เป็นเพียงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีค่าและราคาเฉพาะกับคนบางกลุ่มเท่านั้น และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4161/2547 ซึ่งสามารถนำมาเทียบเคียงกับกรณีการโจรกรรมบิทคอยน์จะพบว่า ไม่เข้าลักษณะองค์ประกอบของความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา เพราะบิทคอยน์ไม่ใช่ทรัพย์ตามความหมายดังกล่าว แม้จะมีราคาและอาจถือครองได้สำหรับกลุ่มคนบางกลุ่มอีกทั้งยังสามารถใช้ชำระค่าสินค้าและบริการได้ในบางกรณี

อย่างไรก็ตาม หากมีการกระทำที่มีลักษณะเป็นการโจรกรรมข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบที่มีการบังคับขู่เข็ญโดยใช้กำลังหรือการข่มขู่ การกระทำความดังกล่าวก็อาจเข้าลักษณะความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในฐานความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพได้ ทั้งนี้ ตามมาตรา 309 ที่กำหนดว่า “ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใดหรือจ่ายอมต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเอง หรือของผู้อื่น หรือโดยใช้ กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น ไม่กระทำการนั้นหรือจ่ายอมต่อสิ่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” แต่ก็จะส่งผลต่อการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในกรณีเรียกทรัพย์สินคืนตามมาตรา 43 ซึ่งกำหนดว่า “คดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอกหรือรับของโจร ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องทรัพย์สิน หรือราคาที่เขาสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำผิดคืนเมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ก็ให้เรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายด้วย” เพราะมาตราดังกล่าวจะนำมาใช้กับกรณีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เท่านั้น ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรม

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก รูปแบบการชำระค่าสินค้าและบริการได้มีวิวัฒนาการซึ่งกฎหมายในปัจจุบันไม่สามารถครอบคลุมได้ แต่การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีต่าง ๆ ก็เป็นสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งไม่ถูกควบคุมโดยกฎหมาย ดังเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 25 ได้กำหนดว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยนอกจากที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดมิได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพที่จะทำกรณันั้นได้และได้รับความคุ้มครองตาม

รัฐธรรมนูญ トラบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น” ดังนั้นรัฐจึงไม่สามารถห้ามประชาชนใช้เงินสกุลบิทคอยน์ตราบที่การใช้หรือถือครองเงินสกุลดังกล่าวไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นแต่สถานการณ์ทางสังคมอื่น ๆ ที่ตามมาคือ รูปแบบการกระทำความผิดมีวิวัฒนาการตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งกฎหมายควรจะคุ้มครองให้ครอบคลุม ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้ผู้ใช้กฎหมายควรมีการตีความกฎหมายอาญาให้ครอบคลุมสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป หรืออาจมีการแก้ไขถ้อยคำในประมวลกฎหมายอาญาให้มีความชัดเจนและครอบคลุมยิ่งขึ้นเพื่อรองรับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตที่ “ทรัพย์” อาจไม่ได้มีเฉพาะสิ่งที่จับต้องได้อีกต่อไป

บรรณานุกรม

- การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มในสเปนสำหรับบิทคอยน์. (2558). สืบค้น 16 มกราคม 2561 จาก <https://bitcoin.co.th>
- ขุนคลังญี่ปุ่นไม่ยอมรับ 'บิทคอยน์'. (19 ธันวาคม 2560). สืบค้น 16 มกราคม 2561 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/785534>
- คู่รักรัสเซียถูกปล้นที่ภูเก็ต บังคับโอนเงินบิทคอยน์ 3.5 ล้าน ไม่ทำเจอดียามา. (2561). สืบค้น 16 มกราคม 2561 จาก <https://highlight.kapook.com/view/166841>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2557). ข้อมูลเกี่ยวกับ Bitcoin และหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่ลักษณะใกล้เคียง. สืบค้น 16 มกราคม 2561 จาก <https://www.bot.or.th/Thai/PressAndSpeeches/Press/News2557/n0857t.pdf>
- บิทคอยน์ (Bitcoin) คืออะไร เงินยุคดิจิทัลในโลกออนไลน์ โอกาสหรือความเสี่ยง. (15 ธันวาคม 2560). สืบค้น 16 มกราคม 2561 จาก <https://money.kapook.com/view84147.html>
- รังสฤษฎ์ ยิ่งหาญ. (18 เมษายน 2560). เงินสกุลดิจิทัลคืออะไร. สืบค้น 16 มกราคม 2561 จาก <http://coinspace.in.th/cryptocurrency/what-is-cryptocurrency>
- สอนชัย สิริรายกุล. (2548). วิเคราะห์ฎีกา คำพิพากษาฎีกาที่ 5161/2547. สืบค้น 19 มกราคม 2561 จาก http://elib.coj.go.th/Article/d52_2_9.pdf
- สุนติ คงเทพ. (2543). ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษากรณีการเอาไปซึ่งพลังงาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.